

Úvodem

Lubná u Rakovníka, jedna z více než 6 250 českých obcí, je prastarého původu: existuje o ní písemný záznam již z roku 1057, kdy v Čechách vládl kníže Spytihněv II. Významným datem v její historii se stal rok 1315, kdy český král Jan Lucemburský vydal na hradě Křivoklátu list, jímž „ves Lubnou vysadil právem zákupným“, což byla forma poddanského dědičného držení půdy. Nabyvatel ji získal od jejího vlastníka za vyplacení jednorázové částky a odvádění fixní roční feudální renty.

Vyznačuje se jedinečnou kontinuitou osídlení, které dosahuje až k samým počátkům lidského rodu. Jeden z jeho prvních představitelů Homo sapiens /Člověk moudrý/ ze starší doby kamenné se tu objevil snad již před 300 000 lety. V mladší době kamenné, před 23 000 lety, na něho navázal příslušník jeho poddruhu Homo sapiens sapiens, který je naším přímým lidským předkem. Jeho přítomnost prolíná nejen mladším paleolitem, ale i mezolitem, eneolitem, dobou bronzovou, železnou a římskou, i dobou, kterou otevřel příchod nejstarších Slovanů z východu, kdy zdejší kraj patřil k nejzápadnější výspě slovanského kmene Čechů, /1/

Po svém vzniku v 11. století sdílela Lubná spletité osudy raného českého státu. Nejtěžší chvíle zažila za prvního evropského válečného konfliktu, třicetileté války/1618 - 1648/, kdy byla zcela zpusťována, a od roku 1633 neměla ani jediného obyvatele. Když jejími troskami táhl v roce 1648 švédský generál Königsmark, nesetkal se tu s nejmenší stopou života. Zhruba o dvě století později měla obnovená obec podle písemných záznamů 486 obyvatel. Svou daň si vyžádaly i dvě nejstrašnější války v lidských dějinách ve 20. století, jejichž oběti připomíná pietní památník na kopci s dominujícím kostelem /2/, kolem něhož během 19. století vznikl kruh novověkých sídel. Z nichž první číslo popisné /u Vlčků/ leží nedaleko výšiny Na Doubravách, míst prehistorického osídlení, s nímž seznámil odborný svět jako s prvním mladopaleolitickým sídlištěm v Čechách v roce 1890 profesor rakovnické reálky Jan Kušta. Do nového tisíciletí vstoupila Lubná se 719 obyvateli. V roce 2004 jejich počet přesáhl 770.

1/ Starší doba kamenná /paleolit/ trvala od 2,5 milionu let do 250 000 let př. Kr., střední 250 000 - 40 000, mladší 40 000 - 10 000, pozdní 10 000 - 8000, mezolit 8000 - 5500, neolit 5500 - 3800, eneolit 3800 - 2100 a doba bronzová 2100 - 700 let př. Kr. Doba železná se starším obdobím halštatským a mladším latenským spadá od doby 700 let př. Kr. do přelomu letopočtu, doba římská pak od 1. do 4. století. Ta předcházela příchodu slovanských kmenů v 6. století.

/2/ O původním kostele sv. Jiří je písemný záznam z roku 1357. Z roku 1583 pocházel zvon, který byl poškozen při zvonění proti mračnům v roce 1857 přelit. Na východní straně nesl úryvek z Žalmu 84: „Srdce mé i tělo mé plesají k Bohu živému.“

Názornou představu o reliéfu, v němž se rozkládá, nám poskytne kruhový panoramatický výhled od triangulačního bodu 409 m.n.m., Plánského kopce, v polích západně od vesnice. Na východě je zarámován břidličnatou vrchovinou křivoklátských lesů, od nichž se k západu táhne pás porfyrových hřebenů, které dosahují na jižním obzoru Seneckou horou nejvyšší nadmořské výšky 535 metrů. Západní obzor uzavírají žulové petrohradské kopce, které dosahují největší výše 603 m.n.m. Plavečským vrchem. Na severu se tyčí opukový Džbán s nejvyšším bodem 536 m.n.m. a Louštín, který dosahuje téže výšky. Mezi těmito hřebeny se prostírá Rakovnická kotlina s průměrnou nadmořskou výškou přes 350 m.

Pro Lubnou jsou charakteristické žilné živcové hnědočervené porfyry, které tvoří vlnící se pás hřebenů uzavírajících východní a jižní obzor. Porfyry prostupuje mladší tmavý už šedý diorit. Dno Rakovnické pánve tvoří algonkické břidlice v hloubce od 170 m. Jižní pás Senecké hory je hranicí, za níž se prostírá jižní kraj břidlic, které tvoří údolí Berounky.

Kdybychom popustili uzdu představivosti a vydali se z tohoto místa na cestu proti proudu času až ke vzniku naší planety před asi 4,7 miliardy let, stali bychom se svědky vzrušujících událostí geologické minulosti Země. Ty byly důsledkem horotvorných procesů, které vyvolaly pohyby zemských litosférických desek /tvoří je zemská kůra s částí jejího svrchního pláště/, uváděných do pohybu mocnou energií zemského nitra. /x/

/x/ Geologická minulost Země se dělí na následující období:

Prekambrium /pravěk Země/: Od vzniku pevné zemské kůry do doby před 590 000 lety

Prvohory /starověk Země/:

Kambrium před 590 - 500 miliony lety

Ordovik před 500 - 440 miliony lety

Silur před 440 - 410 miliony lety

Devon před 410 - 360 miliony lety

Karbon před 360 - 290 miliony lety

Perm před 290 - 250 miliony lety

Druhoohory /středověk Země/

Trias před 250 - 210 miliony lety

Jura před 210 - 140 miliony lety

Křída před 140 - 66 miliony lety

Třetihory /novověk Země/

Paleocén před 66 - 55 miliony lety

Eocén před 55 - 36 miliony lety

Oligocén před 36 - 24 miliony lety

Miocén před 24 - 5 miliony lety

Pliocén před 5 - 1,8 milionu let

Čtvrtohory

/pleistocén/: 1,8 - 10 000 let př.Kr.

Holocén /doba poledová/ po 10 000 let př. Kr.

V mladší části prekambria, algonkiu, sem proniklo hluboké moře, na jehož dně se ukládal jílovitý kal, bahno a jemné písky, z nichž vznikly jílovité břidlice. Pozdější kambrické moře z jihu však už sem nedosáhlo. Tektonickým poklesem koncem devonu pak vznikla Rakovnická pánev v důsledku hercynského vrásnění.

Po explozivním rozvoji v kambriu opustil v teplém siluru život původní vodní prostředí a pokračoval v rychlém vývoji na souši. Tam se nejdříve uchytilo primitivní rostlinstvo, jehož pozdějšími hlavními představiteli byly přesličky, plavuně a kapradiny, které nabyly v devonu již stromovitého vzezření. V důsledku tropického klimatu, které vládlo v době, kdy Evropa byla na své cestě geologickými obdobími ještě v oblasti rovníku, nezadaly si svou výškou s dnešními lubenskými topoly.

Geologický charakter Lubné nejmó výrazněji ovlivnilo období karbonu. Vyzdvižením mořského dna, které způsobil náraz obrovského jižního pevninského bloku Gondwany /zahrnoval Jižní Ameriku, Afriku, Antarktidu a Austrálii/ na severní blok Laurasii /tvořený spojenou Evropou a Severní Amerikou/ vznikly ve střední Evropě mělké vodní pánve, jezera a laguny. Ty byly odděleny od sebe horskými hřebeny vyvrásněných masívů. Tyto prohlubně zarůstaly závratnou rychlostí v tehdejších tropickém klimatu bující pralesní vegetací, jež se před 300 miliony lety stala jakousi konzervou intenzivního slunečního záření. Obrovská množství mohutných stromů vyvrácených při prudkých bouřích, které se hromadily v prohlubních a překrývaly nánosy bahna, písku a šterku, se stala výchozím materiálem pro vznik uhlí, zkamenělé sluneční energie, /x/

Tehdy se stala oblast, v níž leží dnešní Lubné, součástí celosvětového superkontinentu Pangey, která byla omývána praoceánem Panthalassou.

Ve vědeckém světě získala Lubná proslulost také nálezy zkamenělých živočichů, které určil ve zdejších karbonických vrstvách Jan Kušta / bylo to 11 druhů pavouků, čtyři polostří a dva štíři/. Tehdy, koncem 19. století, to byl nejbohatší nález karbonických členovců na světě.

Ze suchého permu pochází červený pískovec. Druhohorní trias a jura tu chybějí. Třetihorní mělké moře z období křídý, které zasáhlo na Rakovnicko, připomínají jeho vyzdvižené usazeniny na severním obzoru v opukových masívech Džbánu a Louštína. V pozdní fázi třetihor překryly permokarbonické horniny písčitošterkové nánosy. Temně šedé jílovce, vrstevnaté jílovité sedimenty, se změnilly v lupky, z nichž se vypálením vyrábí ohnivzdorný šamot, a bílé jíly se staly výchozí surovinou pro rozvinutý keramický průmysl.

/x/ Uhlí se těžilo v lubenských dolech od roku 1828. Z dolu Ignác na samotě Brantu, jenž byl vyhlouben v roce 1875, vedla železniční vlečka na lubenské nádraží, odkud se vyvážely desítky vagónů každodenně vytěženého uhlí. Ve své době byl Ignác nejmoderněji vybaveným dolem v rakousko-uherské monarchii. Strojní zařízení, které sem bylo dovezeno z Velké Británie, bylo považováno za div hornické techniky. Ignác už dnes nepřipomínají ani jeho odvaly a bývalý důl 1. máj na vrcholu návrší Na borech nad Černým potokem připomíná už jen jeho těžní věž.

Pohled na sever nás zaneše k výšině, na níž kdysi stál hrad Hlavačov. Těmito místy se z dnešního Plzeňska ke Křivoklátu, Svojetínu, Žatci a do tehdejšího velkého podkrušnohorského jezera valily v mohutném řečišti vody veletoku Praberounky, jež tu zanechala mocné písečné usazeniny. Praberounka byla ve své době, před dvěma miliony let, hlavní českou řekou /dnešní Berounka vznikla teprve později v důsledku tektonických pohybů/.

Vrchol západního zkoseného výběžku Džbánu Rovina /526 m.n.m./ podněcuje představivost jeho návštěvníků dosud jasně nevysvětleným původem čtrnácti kamenných řad, které se táhnou severojižním směrem. Tyto řady dlouhé 400 metrů a vzdálené od sebe 20 - 30 metrů, sestávají z 2200 křemencových balvanů. Nejfantastičtější vysvětlení tohoto kamenného tajemství přinášejí zastánci existence UF0, podle nichž byla tato místa přistávací plochou létajících talířů kosmických civilizací. Podle střídmějších názorů byla jakási „českým Carnakem“.

Za jasnějšího počasí z Plánského kopce je možno vidět přes Džbán siluetu Českého středohoří a přes Petrohradské kopce zvlněný pás Krušných hor.

Obrátíme-li zraky blíže, na severní okraj Lubné, jemuž dlouho dominoval vysoký komín bývalé cihelny, utkví na místech, které si získalo světovou proslulost jako významná archeologická lokalita. Tam, na povlném jihovýchodním úbočí nevýrazné výšiny Na Doubravách, která se téměř neznatelně svažuje k Černému potoku, se navršila sprašová závěj, kterou kdysi vytvořily severní větry. Pod vrstvou této cihlářské hlíny objevil Jan Kušta v roce 1890 nejstarší kamenný nástroj prvního představitele lidského rodu Homo sapiens, pěstní klín. Ten tu znova spatřil světlo světa po asi 300 000 letech .

Jan Kušta tu rovněž pod vrstvou spraše objevil i první známé mladopaleolitické sídliště v Čechách z doby před 23 000 lety, které je dnes nejvýznamnějším českým nalezištěm z období gravettienu.

Odtud pozoroval náš předek východ životodárného slunce nad vlnami Kozích hřbetů a sledoval jeho dráhu po nebeské klenbě. Netušil, že daleko na jihovýchodě, ve východní Africe, byla kolébka jeho předků. Jeho svět byl vymezen pohyby ve stopách lovených zvířat. Netušil, že na Blízkém východe vzniknou první místa a státy na světě a že se odtud začne šířit křesťanství, dnes nejrozšířenější náboženství na světě. Pro něho byl jihovýchod místem rodícího se tepla, které přinášely paprsky stoupajícího slunce.

Člověk vrcholem živočišné říše

Člověkem vyvrcholil vývoj živočišné říše. Kdybychom se ubírali po stopách vývoje života, dospěli bychom až na samý začátek jeho vzniku, který se podle nejnovějších údajů klade do doby před 4,4 miliardy let. V prekambriu, nejdelším období geologických dějin Země, byl velice pomalý. Nejstarší jednobuněčné organismy živočišné říše jsou známy teprve z období před 1,1 miliardou let a podříše mnohobuněčných se začala rozvíjet před 600 miliony let. Z nich se v kambriu, v němž nastal vývojový skok života, vyvinuli bezobratlí.

V systematickém zařazení člověka mu v živočišné říši předcházeli kmen strunatců a podkmen obratlovců. Hřbetní strunu strunatců nahradila páteř tvořená obratli. První zástupci kmene obratlovců se objevují během ordoviku a siluru a podobají se rybám

/odtud název praryby, i když ve skutečnosti s nimi neměli mnoho společného/. Na rozhraní devonu a karbonu osídlují první obratlovci souše. Z plazů, kteří tehdy vládli Zemi, se vyvíjí nenápadně třída drobných savců a podtřída placentálů. Od těch směřuje vývoj k řádu primátů, kteří se dělí na dva podřády : vyšší Simiae či Anthrooidea a nižší poloopice /Prosimiae/.

V rámci vyšších primátů je člověk součástí nadčeledi Hominoidea. Ta vychází ze společného vývojového proudu člověka a lidoopů, z něhož se asi před 24 miliony let odštěpila linie nejvzdálenějšího příbuzného člověka gibbona, před sedmi miliony let orangutana a před čtyřmi miliony let australopitéka.

Další fázi vývoje představuje čeleď primátů Hominidae. Zahrnuje australopitéky, rod hominidů, kteří žili v pliocénu a pleistocénu v kolébce lidstva, Africe. Název australopitéka pochází od profesora Johannesburgské univerzity Raymonda Darta z roku 1924 /Australopithecus znamená Jižní opice/. Za jeho výchozí formu je považován Australopithecus afarensis, na něhož před třemi miliony let navázal Australopithecus africanus, který přešel z lesního prostředí k životu ve stepi. To vedlo k jeho vzpřímené chůzi, sdružování v prvotní tlupy a novým formám dorozumívání gesty a zvukovými signály, k zárodkům řeči, jež nakonec vyústila v lidském abstraktním myšlení.

První australopitéci žili před čtyřmi miliony let na území východní a jižní Afriky, dnešní Keně a Tanzanie /podle nejnovějších poznatků se toto datum může posunout mnohem dále do minulosti/. Chodili vzpřímeně a používali již jednoduché kamenné nástroje, které jsou řazeny do první, tzv. olduvajské kultury /nazvané podle Olduvajské rokle na pokraji planiny Serengeti v Tanzanii, kde byly jejich kosterní pozůstatky nalezeny/. Byli vysocí asi 120 cm.

Do čeledi Hominidae patří i rod Homo, který reprezentuje jeho nejprimitivnější představitel Homo habilis /člověk obratný/. Tito hominidi začali již před 2,5 milionu let vyrábět kamenné nástroje opracováním kamenných valounů, z nichž odrážením zhotovovali jádra, používaná jako sekáče a úštěpy, jež připomínají čepele. Tyto nástroje položily v Olduvaji před 1,5 milionu let základy nové kultury, acheulské, která se vyznačovala používáním pěstních klínů, univerzálních nástrojů, jež sloužily ke kopání, řezání, sekání i jako zbraň. Ty používal Homo erectus /člověk vzpřímený/, který se vyvinul z Homo habilis v době před 2 - 1,5 milionu let.

Z africké domoviny se pak Homo erectus začal šířit do celého světa. Na něho navázal druh Homo sapiens. Jeho poddruh Homo sapiens neanderthalensis, neandrtálec, se stal jeho slepou větví a v době asi před 35 000 let záhadně vymizel. S neandrtálcem, který žil ve středním paleolitu, zanikla i jeho moustierské kultura /byla nazvána podle jeskyně Le Moustier nedaleko Les Eyzies-de-Tayac na řece Vezère ve Francii/. Další poddruh Homo sapiens sapiens se již anatomicky neliší od dnešního člověka.

Rod Homo erectus v Čechách představuje tzv. přezletický člověk /jeho sídliště bylo objeveno v roce 1968 u Prahy/. Tento první známý Evropan žil asi před 700 000 lety, kdy počet obyvatel na naší planetě se pohyboval kolem sta tisíc. Z mindelské doby ledové /x/ pochází tzv. heidelberský člověk, jehož čelist byla nalezena v roce 1907 v pískovně u vesnice Maueru poblíž německého Heidelbergu.

/x/ Doby ledové /glaciály/ a teplejší doby meziledové /interglaciály/ mají následující chronologickou dataci:

Glaciál	donau	před 1,8 - 1.38 milionu let
Interglaciál	donau-günz	před 1,38- 1.18 milionu let
Glaciál	günz	před 1,18 mil. let- 720 000 lety
Interglaciál	günz-mindel	před 720 000 - 440 000 lety
Glaciál	mindel	před 440 000 - 320 000 lety
Interglaciál	mindel-riss	před 320 000 - 180 000 lety
Glaciál	riss	před 180 000 - 120 000 lety
Interglaciál	riss-würm	před 120 000 - 70 000 lety
Glaciál	würm	před 70 000 - 12 000 lety

Nejstarší lubenský člověk

V mindelském glaciálu se severský ledovec rozšířil až k našim dnešním severním hranicím a svým chladem ovlivňoval počasí v celé střední Evropě. K tomuto vlivu přispíval i mohutný alpský ledovec. Místní ledovce byly i v Krkonoších a na Šumavě. Chladnému počasí se přizpůsobilo rostlinstvo i živočichové. Živočišnému světu vládli otužilí mamuti, srstnatí nosorožci a mezi nimi se pohybovala stáda sobů.

V této době se rozvíjela abbévilleská kultura /nazvaná podle naleziště a města Abbéville, v blízkosti ústí řeky Sommy do Lamanšského průlivu/.

Mezi mindelskou a risskou dobou ledovou se rozvíjí acheulská kultura /nazvaná podle naleziště na předměstí francouzského města Amiensu Saint-Acheul/, která je datována obdobím před 350 000 až 100 000 lety. Na začátku této doby meziledové vzniká v Evropě rod Homo sapiens. Za jeho nejranějšího představitele je považován tzv. steinheimský člověk /jeho čelist byla objevena v roce 1933 ve Steinheimu poblíž Stuttgartu/.

Lubná patří k jednomu z nejdůležitějších nalezišť pěstního klínu se staršího acheulu, lidy vládlo teplé a vlhké počasí. Tento nástroj tu zanechali dávní lovci, kteří tudy procházeli. Tím se do nejvzdálenější historie Lubné zapsali první příslušníci lidského rodu, kterých bylo na celém světě jen několik set tisíc. Zůstává otázkou, zda již neměli v těchto místech předchůdce, protože Jan Kušta objevil v lubenské lokalitě i úštěpy clactonské industrie /tyto nástroje byly nazvány podle naleziště v Clacton-on-Sea na východním pobřeží Anglie/, které pocházejí z ještě starší doby.

Od Vezery k lubenskému jezeru

Francouzská vesnice Les Eyzies-de-Tayac, jež leží v historickém kraji Périgord, se těší názvu „světového hlavního města prehistorie“. Protéká jí romantická řeka Vezera, přítok řeky Dordogne. Její klikatící tok lemují malebná údolí s vápencovými skalami s četnými jeskyněmi, které se kdysi stávaly lidskými obydlími. O unikátním postavení vesnice svědčí místní Národní muzeum prehistorie, které je přímo zabudované do vápencového skalního masívu.

V meandru řeky nad vesnicí je skalní převis, v němž byly při

stavbě železniční trati v roce 1868 odhaleny kosterní pozůstatky pěti lidí, kteří byli nazváni podle jména poustevníka, jenž se uchýlil do zdejší skalní samoty, cromagnonci. Tito lidé dnešního typu se objevili v první polovině würmského glaciálu, asi před 40 000 - 30 000 lety. V té době tvořila střední Evropa mezi dnešní Paříží, Prahou, Vídní a Budapeští široký meziledovcový koridor, jímž se pohybovala stáda zvířete, sledovaná jejich lovci. V důsledku zalednění ležela hladina Atlantského oceánu až o 130 metrů níže než dnes. Jižní část ledovce zasahovala až za dnešní Berlín, Varšavu a Moskvu. Na západě pak pokrýval skoro celou Velkou Británii.

Původní vlastní cromagnonců byla Afrika, kterou opustili asi před 100 000 lety, kdy na celém světě žilo asi půl milionu lidí. Tito lidé, kteří byli zařazeni pod název *Homo sapiens sapiens*, měli kapacitu lebky kolem 1500 cm³, což odpovídá velikosti mozku dnešního člověka. Ve srovnání s ním však byli větší a robustnější. Jejich psychika byla značně rozvinutá. Uměli abstraktně myslet a artikulovaně mluvit. Duchovní úroveň těchto lidí charakterizují rozvinuté lovecké a pohřební kultury a iniciační slavnosti na prahu dospělosti mladých příslušníků loveckých tlup. Jejich svět se točil kolem lovu, na který byli odkázáni, protože rostlinná potrava jim zdaleka nestačila. Mezi hlavní lovná zvířata patřil mohutný mamut, obávaný a nebezpečný srstnatý nosorožec, tur, bizon, rychlonohá a ostrážitá sajga a divoký kuň. Polovinu až dvě třetiny ulovených zvířat však tvořili sobi.

Věk cromagnonců nese název aurignacien /podle nálezů v jeskyni Aurignac při úpatí francouzských Pyrenejí, jihozápadně od Toulouse/. Tato kultura mladšího paleolitu se rozvíjela před 30 000 - 27 000 lety př. Kr. Cromagnonci, kteří byli nositeli této kultury, žili od Španělska a Francie přes střední Evropu až k povodí Donu.

Toto osídlení se objevilo i na lubenském jižním břehu velkého jezera v oblasti dnešního Rakovníka, které svými rameny zasahovalo mj. k dnešním Senomatům a Lišanům. Výzkum aurignacké stanice u tohoto jižního břehu, na kterou navázala osídlení z následujícího gravettského období, řídil začátkem 30. let minulého století významný český archeolog J. Böhm, který ji označil za „jedinečnou“. Toto unikátní naleziště, v němž bylo vedle fosilních kostí soba, pratura a dalších živočichů nalezeno na 800 kusů pazourků, navštívili i další přední čeští odborníci. J. Böhm pokračoval v průzkumu aurignackého osídlení v Lubné i v roce 1949.

Lubenská lokalita odpovídala typickému sídlišti aurignackého období. Tato sídliště byla budována na návrších s dobrým rozhledem v nadmořské výšce 250 - 400 metrů. Lubenská aurignacká lokalita na sprašovém návrší Na Doubravách ve výšce 364 m.n.m. se povlovně svažuje ke korytu dnešního Černého potoka.

Nejvýznamnější gravettská lokalita v Čechách

Lubná získala světovou proslulost svým osídlením v období gravettien /toto období vyspělé mladopaleolitické kultury je datováno dobou mezi 28 000 - 18 000 let př. Kr./.. Gravettien nese svůj název podle jeskyně La Gravette u řeky Couze, levobřežního přítoku řeky Dordogne, poblíž francouzské obce Bayac. Ve střední

Evropě ho reprezentuje tzv. východní gravettien, k němuž patří světoznámá sídliště v Pavlově, Dolních Věstonicích a v Předmostí. Lubná, na rozdíl od starších sídlišť na Moravě, nevyhazuje jejich kulturní znaky a je charakteristická svébytnou kulturou. Významným rysem období gravettien u nás je skutečnost, že naše země byly dosud nejhustěji osídleny. V té době překročil počet obyvatel světa první milion.

Na závětrné straně návrší Na Doubravách, na severovýchodním okraji Lubné, objevil Jan Kušta v roce 1890 pod navátou vrstvou spraše v místě výkopu pro komín bývalé cihelny první mladopaleolitické sídliště v Čechách, které dnes představuje nejvýznamnější českou gravettskou lokalitu. V hloubce 1,5 metru pod ornici odhalil nejbohatší archeologické naleziště své doby, v němž objevil tisíce pazourkových nástrojů a odštěpků a velké množství kostí divokého koně, pratura, sajgy, jelena, soba, srstnatého nosorožce a dokonce mamuta, který byl zřejmě jedním z posledních v Čechách. Toto sídliště, staré 23 000 let, patřilo lovcům stádní zvěře, kteří tu žili v závěrečné fázi poslední doby ledové, würmu 3, která byla nejchladnější v touto glaciálu.

Není bez zajímavosti, že ze stejného období pocházejí podle španělské antropoložky Silvie Gonzálezové nálezy nástrojů objevených v jedné jeskyni v jihozápadní Brazílii, které svědčí o tamní přítomnosti nejstarších obyvatelů amerického kontinentu. Ti podle ní pocházeli z jižní Asie /podle dosavadních názorů byli prvními obyvateli Ameriky indiáni, sibiřští lovci, kteří tam přešli přes zamrzlou Beringovu úžinu před 14 000 - 18 000 lety a stali se základem dnešní indiánské populace.

V roce 1913 učinil v blízkosti Kuštovy lokality obdobný nález rakovnický učitel Jan Renner. Následoval výzkum řízený J. Bohmem ve třetí lokalitě v roce 1933. Výzkum dalších dvou v roce 1961 vedl S. Vencl. Ve stanici Lubná IV., kterou prozkoumal, bylo odkryto 25 m² plochy a ve stanici Lubná V. celkem 40 m². Vedle hojného výskytu sobích kostí tu byly objeveny i kosti menších severských savců: zajíce sněžného, polární lišky, rosomáka a lumíků.

S. Venci vyjádřil při této příležitosti přesvědčení, že tím dosavadní archeologické nálezy v Lubné nejsou vyčerpány, nýbrž že další lze očekávat. Nabízí se tak otázka, do jaké míry vydala zdejší poměrně nevelká prozkoumaná plocha svědectví o dávných obyvatelích těchto míst a kolik jich možná ještě tají.

Lubenský člověk, který si zvolil pro svá sídliště výslunné povlnné úbočí výšiny Na Doubravách, chráněné před studenými severními větry, tu měl ideální výhled v prostoru jižně od ramene tehdejšího paleolitického jezera. Přišel sem z pražské kotliny, z níž pochází i gravettské naleziště v Jenerálce. Tato kotlina byla jedním z mála vhodných míst k osídlení. Odtud vedla cesta gravettských lovců podél toku Vltavy, Berounky a posléze údolím dnešního Rakovnického potoka až na jižní břeh tehdejšího jezera. Tady přechodně žili v prostředí chladné tundry.

Život v tundře

Území dnešních Čech bylo koncem poslední doby ledové velice nehostinné. Severský ledovec, který určoval svými mrazivým dechem charakter jejich klimatu, byl dosud při své největší síle a dosahoval až k jejich dnešním hranicím na severu.

Vládla tu dlouhá drsná zima, během níž pokrýval krajinu po většinu roku sníh, nad nímž se proháněl mrazivý severák. Léto, kdy teplota vystoupila stěží nad deset stupňů Celsia, začínalo až koncem května a koncem srpna již od něho přebírala s příchodem prvních mrazů a sněžení vládu opět zima.

Klimatu tundry odpovídala i vegetace. Během krátkého léta roztála jen povrchová vrstva stále zmrzlé půdy. Podmáčená půda se místy měnila v bahniska a močály, které se střídaly s prohlubněmi naplněnými vodou a s mělkými jezírky a potoky v úžlabinách. Z této půdy vyrůstala sporá vegetace - zakrslé přízemní břízy, keříkovité vrby a plazivé rostliny a odolné traviny. Rozbředlý, sníh, odhalil i koberce ostřic, mechů a lišejníků, které se udržely pod sněhovým příkrovem, kde byla vyšší teplota, a další přezimující rostliny, jež využily krátkého léta k překotnému růstu. Koncem července rozkvétalo nejvíce rostlin a jednotvárnou krajinu oživilo jejich krátké barevné hýření.

Léto však nepřineslo člověku ani zvířatům jen úlevu, protože na ně čekal záludný nepřítel. V ostrůvcích roztáleného sněhu na jaře se líhla celá armáda komárů, jejichž hejna se pak na ně vrhala a vystavovala trýznivým zkouškám.

Život v této nehostinné krajině se však dokázal udržet i během zimního období. Základem potravinového řetězce tundry bylo rostlinstvo, které přezimovalo pod sněhem. Jím se živily početné populace drobných hlodavců, lumíků, kteří si pod sněhem vytvářeli v půdě spleť nor a cestiček a po celou zimu se nerušeně rozmnožovali. Ti byli hlavní potravou všech dravých forem : lišek, rosomáků, sněžných sovic atd., kteří vzhledem k dostatku potravy tam mohli přežít i v zimě.

Největším zvířetem tundry byl mohutný mamut, který se hojně vyskytoval na Moravě a do Čech zabloudil jen ojediněle a v malých stádech. Před zimou ho chránila až půlmetrová srst a kůže tlustá několik centimetrů. Tento kolos byl nejvydatnějším zdrojem energie jeho lovců, kterým poskytoval tuk a maso. Mamutí tlustokožci, kteří se při sezónních tazích pohybovali v početných stádech Moravskou branou z podunajských stepí zjara na chladnější sever a na podzim opět zpět, byli pod Pavlovskými vrchy nejohroženějšími zvířaty. Rukama tamních mladopaleolitických lovců tam přišlo o život snad několik tisíc těchto zvířat, jejichž kosterní pozůstatky odhalila rozsáhlá naleziště v Dolních Věstonicích, u Pavlova a v Předmostí.

Druhým největším zvířetem byl dvourohý vysoce pohyblivý srstnatý nosorožec, jehož delší až metrový roh byl jeho obávanou zbraní. Tento živočišný tank byl člověku velice nebezpečný a mnoho lidí na střetnutí s ním těžce doplatilo. Na rozdíl od mamuta byl srstnatý nosorožec spíše toulavý samotář, typický pro tundru v Čechách. Mezi dalšími byli pratur, bizon, jelen, sajga a zejména sob.

Lubenský člověk očekával sobí stáda, čítající i desítky kusů, při jejich sezónních tazích a číhal i na jejich rozptýlené skupiny, které z dálky prozrazovalo jejich vysoké rozvětvené paroží. Lov těchto zvířat byl náročný, protože byla velmi bázlivá, ostražitá a rychle se dávala na útěk. Byla stále v pohybu a za den urazila i desítky kilometrů. Široká zploštělá kopyta, opatřená dlouhým a tvrdým ochlupením, jim usnadňovala rychlý pohyb i po sněhu, ledu i v bažinatém prostředí. Život v tundře těmto nenáročným tvorům usnadňoval vysoce citlivý čich, díky němuž mohli lehce odhalit potravu pod sněhem, zejména lišejníky, které prozrazovala zvláštní vůně. Při jejich lovu musel člověk používat důmyslné lsti, např. se k nim přibližoval v oděvu ze sobí kůže a připevněným parožím na hlavě, a strožil jim léčky a pasti.

O hmotné kultuře lovců od lubenského jezera svědčí nálezy tisíců pazourkových nástrojů z jejich pravěkých dílen. Pazourek, oxid křemičitý, je jemnozrná odrůda křemene, jež vznikla z křemičitých schránek organismů, jež kdysi žily na mořském dně. Je to nesmírně tvrdý, avšak: křehký nerost, který se lehce úderem štípe. Ve své době byl nejlepší surovinou k výrobě kamenných nástrojů, jež umožnily našim předkům přežít v obtížných podmínkách doby kamenné.

Pazourek se hojně vyskytuje v křídových útvarech na pobřeží Baltského moře a druhotně v morénových sedimentech, které před sebou hrnul ledovec až k severním hranicím dnešních Čech. Na západě se s ním setkáme v širokém pásmu od pobřeží Francie přes pobřeží Belgie, Nizozemska, severního Německa a Dánska. I když převážná část pazourků zřejmě pocházela ze severu, jiné připomínají západní původ. Příznačná pro tehdejší směry pohybů lovců je i skutečnost, že ve Francii byla objevena i zkamenělina českého trilobita, který byl typickým obyvatelem kambrického moře, jež zasahovalo před půl milionem let do oblasti nepříliš vzdálené od budoucího lubenského jezera.

Mezi pazourkovými produkty v Lubné byly nástroje na stahování kůží zvířat, škrabadla, rydla a čepelky. Z pazourků byly vyráběny i hroty zbraní. K výrobě různých nástrojů sloužily i kosti ulovených zvířat. Tenké kosti byly používány jako jehly na sešívání oděvů a obuvi ze zvířecích kůží pomocí zvířecích šlach a střev. V bezlesé tundře tvořily silné kosti zvířat nosné sloupy mírně zahluobených přístřeší, v nichž byla ohniště. Jimi byly i zatěžovány kůže, které tvořily pokryv těchto přístřešků, i jejich spodní část u země.

Vzhledem k tomu, že lubenští lovci neměli místní materiál na výrobu dřevěných oštěpů /zakrslá vegetace bříz a vrb nebyla namnoze vyšší než několik centimetrů/, museli si tyto zbraně nezbytné k lovu velké stádní zvěře opatřovat při svých poutích za zvěří výměnným obchodem, směnou pazourkových nástrojů za tyčovinu potřebnou k výrobě oštěpů a dřevěné kyje s tlupami, které se pohybovaly jižněji ve stepní krajině, která přecházela v stromovitou tajgu. Je zjevné, že vzhledem k vzácnosti dřevěné suroviny musely být dřevěné lovné zbraně v tlupě vysoce ceněny.

Sezónnímu pobytu tlup v Lubné nasvědčuje nejen sezónní sledování stád tažných sobů, ale i to, že dlouhé zimní období ve sněhové pustině nemohly přežít, protože neměly k dispozici dostatek potřebného paliva. Jeho zdrojem byl především suchý mech a trus lovné zvěře. Musely se proto na zimu uchýlovat do příhodnějšího prostředí, kde byl také dostatek lovné zvěře.

V poledovém období

Před 15 000 lety se střední Evropa začala vymaňovat z moci severního ledovce. Doba vlády poslední doby ledové spěla rychle k závěru. Tundra, následovaná stepí, se spolu se stády sobů začala stále více posunovat na sever. Zvěř následovali její lovci.

Kultura doby ledové doznívá v tzv. epigravettieniu a v magdalénieniu, poslední paleolitické kultuře na přechodu do doby poledové. Ten spadá do období 15 000 - 10

000 let př. Kr./nazván byl podle skalního převisu La Madeleine na řece Vezeře, severně od Les Eyzies-de-Tayac/. Na konci magdaléninu dosáhl počet obyvatel na světě asi pěti milionů.

V tomto období vrcholí pravěké jeskynní umění a rytci na kostech dosahují skutečného mistrovství. Z magdalénienu jsou známy tisíce jeskynních maleb. Monumentální jeskynní obrazárna Lascaux u francouzského města Montignaku vzbuzuje u návštěvníka úžas svými nástěnnými malbami, které jsou vyvedeny i v nadživotní velikosti. Malby v této „Sixtinské kapli pravěku“, jak je metaforicky nazývána, pocházejí z doby až 15 000 let př. Kr. Mladší jsou malby pověstných bizonů z jeskyně Altamira u severošpanělského města Santillana del Mar / jsou staré asi 15 000 let/, nelze opominout ani trojici významných jeskynních obrazáren v okolí Les Eyzies-de-Tayac : Les Combarelles, La Mouthe a Font-de-Gaume.

Koncem roku 1993 bylo objeveno přes 300 maleb zvířat nedaleko francouzského městečka Vallon-Pont-d'Arc, jihozápadně od Montélimaru. Tento objev, který je považován za jeden z největších archeologických nálezů 20. století, odhaluje minulost, od níž nás dělí až 20 000 let. Za krásnější obrazy než v Lascaux označují někteří odborníci malby z komplexu jeskyní v oblasti Ardèche v jihozápadní Francii : Combe d'Arc. Jejich stáří se odhaduje na 18 000 - 20 000 let.

Jeskynním uměním v tzv. franko-kantaberské oblasti, které zahrnuje území jižní Francie a severního Španělska, vyvrcholila umělecká tvorba pravěkého člověka. Gravettské lovce, kteří odešli za zvěří na sever, vystřídaly ve střední Evropě nepočetné skupiny lovců divokých koní a rybářů. Centrem osídlení na území středních Čech se stala krasová oblast u Hostimi na Berounsku, kde byla objevena rytina divokého koně na břidlicové tabulce. V nejvýznamnější magdalénienské lokalitě jeskyni Pekárna v Moravském krasu zachycuje pravěký lovec na rytině na koňském žeburu ojedinělou akční scénu: souboj bizonů. Z tohoto období možná pochází i rytina dvou ryb na břidlicové destičce, která byla nalezena v Lubné. Tento nerost se vyskytuje v její blízkosti v břidlicových výchozech v Senecké hoře.

V době před 8000 - 5500 lety př. Kr. vstupuje střední Evropa do holocénu. Je to období střední doby kamenné, mezolitu. Od počátku holocénu se podnebí stále výrazněji otepluje a střední Evropa se pokrývá lesními porosty, které znesnadňují pohyby lidí. Ti se stále více pohybují podél vodních toků a usazují u vodních ploch. Lze předpokládat, že takovou vodní tepnou bylo údolí Vltavy, Berounky a Rakovnického potoka. Příznivé podmínky k usazení skýtalo nepochybně vodou zbytnělé lubenské jezero, které se plnilo vodami stékajícími v jarních přívalech a za lijáku z úbočí Senecké hory. Významným zdrojem obživy tehdejších lidí byl lov ryb pomocí harpun a drobné zvěře pomocí luků.

Charakter lesních porostů v mezolitu udávaly pionýrské břízy a borovice, k nimž přibyly smíšené doubravy se zastoupením buků a jedlí.

Příchod prvních zemědělců

Asi 5500 let př. Kr. vstoupily Čechy do poslední fáze paleolitu, mladší doby kamenné, neolitu, který je charakterizován zemědělstvím a chovem dobytka.

Zemědělství a chov dobytka se zrodily na Blízkém východě. Jejich

vznik je kladen do 13. tisíciletí př. Kr. Poslední výsledky archeologického výzkumu však posunují jejich počátky v některých lokalitách ještě do vzdálenější minulosti /lokalita Ohalo v severním Izraeli vykazuje podle výzkumu z roku 2004 stáří 23 000 let, které odpovídá době pobytu gravettských loveckých tlup u lubenského jezera/.

Po ústupu ledovců na Blízkém východě se tam rozvířily traviny a stromové porosty. Pozornost sběračů semen odolných druhů travin upoutaly divoké druhy ječmene a pšenice. Jejich trsy sklízeli pazourkovými srpy a odnášeli do svých táborů poblíž vodních toků a drcením semen získávali mouku jako stabilní zdroj potravy. Později, asi v 10. tisíciletí př. Kr., začali část získaného zrní vysévat v blízkosti táborů, čímž si zajišťovali stálou sklizeň. Obděláváním políček sílila tendence k usazování lidí na jednom místě. Před osevem kypřili půdu tyčemi, jejichž předlohou byly oštěpy, jichž se používalo k lovu zvěře. Ke zpracování zrna sloužily kamenné mozdíře a třecí mlýnky.

Z Blízkého východu přicházeli první kolonisté koncem 7. tisíciletí př. Kr. na Balkán a do Podunají. Do střední Evropy se z těchto oblastí dostávají první neolitičtí kolonisté koncem 5. tisíciletí př. Kr. Příchozí zemědělci nejdříve kolonizovali úrodnou jižní Moravu, Polabí, dolní Povltaví a Pooohří. Z Čech a Moravy je známo na tisíc jejich sídlišť, která vytvořila součást rozsáhlého kulturního komplexu.

Na počátku neolitu bylo klima teplejší než dnes a srážky mnohonásobně vydatnější, což podporovalo růst pralesní stromové vegetace, kterou tvořil zejména dub, jilm a lípa. Vytvořily se již hlavní druhy půd: úrodná černozem a hnědozem. Lidé vytvářeli v listnatém pralese pomocí kamenných seker a vypalováním porostů mýtiny, základ nevelkých polí a prvních osad /vypalování stromu, žďáření, nám připomíná nejvýše položená obec na Rakovnicku /500 m.n.m/ Žďáry. S sebou si přinesli osivo pšenice, ječmene a přivedli stáda domácích zvířat: ovcí a koz. Jejich rodové osady tvořily prostorné chaty s kúlovou konstrukcí, jejichž obvodové zdi byly vypleteny proutím a vymazány hlínou.

Nejstarší zemědělce charakterizuje tzv. volutová keramika, jejíž vlnovité, klikatící se zdobení patří k podunajské a balkánské kultuře, která vznikla v polovině 5. tisíciletí př. Kr. Koncem 4. tisíciletí př. Kr. se tato původní jednotná kultura začala rozpadat a navázala na ni kultura s vypíchanou keramikou.

Neolitická sídliště byla rozptýlena po celé Rakovnické kotlině. O tomto osídlení svědčí střepy nádob s volutovou a vypíchanou keramikou. V Lubné bylo hlubokou orbou při zakládání chmelnice částečně zničeno neolitické sídliště mezi kilometrovníky 3,1 a 2,8 železniční tratě na poli u bývalého strážního domku mezi Lubnou a Rakovníkem, které sestávalo z asi třiceti objektů na ploše 250 x 50 metrů. Sopy kultury s volutovou a vypíchanou keramikou byly objeveny v roce 1967 také v lokalitě Pod Žlábkem. Byly tu nalezeny i pískovcové kameny, které se používaly k drcení zrna na hrubou mouku. Tato sídliště jsou nedaleko od již známých mlado-paleolitických lokalit.

Od počátku neolitu začíná proces odlesňování krajiny, který uvolňuje prostor pro pole a pastviny. Tím začínají první zemědělci vytvářet podmínky pro půdní erozi a vytvářet obraz, jehož současnou podobou je dnešní kulturní odlesněná krajina.

Závěr věku kamene patří pozdní době kamenné /eneolitu/ v době 3800 - 2100 let př. Kr. Je to doba, kdy se do střední Evropy dostává měď. Jím končí dlouhý vývoj, kdy hlavní výrobní surovinou byl kámen, a otevírají se dveře době bronzové. Obdělávání půdy v té době zjednodušilo dřevěné hákovité oradlo, tažené spřežením

volů. Objevil se i první vůz, který usnadnil zakládání polí i mimo sídliště a svoz úrody.

Doba bronzová je obdobím s nejhustším osídlením Čech. Je to doba popelnicových polí, kterou připomíná tzv. knovízská kultura nálezy různých výrobků z bronzu. Střepy keramiky této kultury byly objeveny i v lubenském nalezišti.

Od roku 700 př. Kr. až do začátku křesťanského letopočtu, kdy u nás spěje k závěru epocha pravěkých dějin, trvá doba železná /do roku 450 př. Kr. ve své starší halštatské fázi a posléze fázi laténské/. I ta zanechává na Rakovnicku své stopy. V nejstarší době železné bylo Rakovnicko nejzazší hranicí tzv. bylanské kultury, která naznačuje výrazné dělení pravěké společnosti. Na přelomu letopočtu je na světě již asi 200 milionů obyvatel.

Z počátků křesťanské éry je na Rakovnicku hojně zastoupena kultura římská, která zaniká germánskými nájezdy. V době stěhování národů, od konce 4. století, /kdy kočovní Hunové ze střední Asie zaměřili po vyvrácení říše Gótů svůj nápor do karpatské kotliny a uvedli do pohybu četné evropské kmeny, které před nimi ustupovaly/byly Čechy díky své uzavřené poloze ničivých nájezdů kočovných kmenů ušetřeny.

V 6. století se v Čechách objevují první Slované, kteří ohlašují nadcházející epochu středověku na našem území. Rakovnicko osídlovali podél toku Berounky a Rakovnického potoka a v témže století úplně kolonizovali Rakovnickou kotlinu. Někdejší rakovnické jezero připomínala spleť vodních nádrží a mokřadů. Ve vyšších polohách, na úbočích vyšších plání, vytvářejí své první osady. Doba hradištní s nejstarším slovanským osídlením v době raného středověku, která trvala od 7. století, zanechala na Rakovnicku bohaté stopy. Z tohoto období se připomíná osada Rokytno /nazvaná podle hojného vrboví, rokytí,/ nad soutokem Rakovnického potoka s Petrovickým potokem, které se udržela až do raného středověku.

Z mladší doby hradištní (mezi léty 950 – 1200), která se nazývala ve svých počátcích také dobou knížecí, je v Lubné nedaleko lokalit z paleolitu v blízkosti železničního nádraží naleziště, v němž byly objeveny hrncovité nádoby s vlnovkou, červenavé barvy, které byly dobře vypáleny, jako pokračování neolitického osídlení. Pocházelo z doby, kdy Čechy přecházely z raného do vrcholného středověku. Tato lokalita /“U Svítků, č. 3“/ je tak svědectvím zdejšího raně středověkého osídlení. Je to zřejmě i první naleziště v Čechách, které je možno spojit s výrobou bíle malované keramiky, která pochází ze 13. století. Tu zde objevil při r vizi středověkého objektu T. Durdík v roce 1991.

Duševní vývoj našich předků

V cromagnonském člověku byl dovršen historický vývoj organismů na Zemi a fylogenetický, druhový vývoj člověka. Rozvoj jeho psychiky v procesu společenského vývoje byl provázen vývojem mozku, nositele jeho duševního života. Velikost mozku australopitéků /kolem 480 cm³/ se před 2,5 milionu let blížila velikosti mozku dnešních lidoopů. Velikost mozku Homo habilis se pohybovala mezi 600 - 800 cm³. U Homo erectus před 1,5 milionu let kolísala mezi 850 - 1225 cm³. U Homo sapiens steinheimensis vzrostl obsah mozkovny na 1200 - 1325 cm³, kdežto u

dnešního člověka činí průměrně 1460 cm³. I mezi velikostí mozků dnešních lidí je však velké rozpětí. Individuální variabilita se pohybuje mezi 1000 - 2000 cm³.

Nejde však jen o velikost mozku, nýbrž i o jeho vnitřní strukturu a počet nervových buněk, neuronů, a jejich spojů, synapsí. Psychické funkce ovládala u nejstarších předků člověka jeho pravá mozková hemisféra, které byla charakteristická intuitivním vnímáním. Později převzala dominantní úlohu levá hemisféra, které je sídlem abstraktního myšlení. S vývojem čelních laloků, sídla rozumových schopností, se měnil také tvar lebky a vyklenovalo se čelo. Zvětšoval se také povrch nejrozvinutější součásti mozku rozbrázděním šedé kůry mozkové.

V průběhu společenského života předků dnešního člověka se zvyšovala potřeba vzájemného dorozumění, komunikace. Jejím nástrojem se stala řeč, jejíž ústředí je v pravé, větší hemisféře, v tzv. Brokově centru. V počáteční fázi vývoje existovala již u neandrtálců. Její rozvoj však byl brzděn tím, že neandrtálcům chyběla brada, neměli vyvinuté lícní svaly a také jejich jazyk nebyl pružný. Jejich první slova byla zřejmě odposlouchána z přírodních zvuků, atmosférických jevů a vznikala i napodobováním zvuků vydávaných zvířaty.

Od gest a neartikulovaných zvuků se zdokonalovala řeč a myšlení našich předků. Základem jejich myšlení byla schopnost vyjadřovat pojmy, zobecňovat konkrétní předměty a jevy a tlumočit představy. Jazyk jako nástroj myšlení usnadňoval koordinaci, vzájemnou spolupráci a součinnost a upevňoval soudržnost společenství a jeho řád. Člověk si začal uvědomovat svou individuální identitu, svá osobní já v kontextu své pospolitosti, svou příslušnost a roli v ní, obě dimenze své psychiky: prožívání i chování i odlišnost své biologické a společenské bytosti. Účinná součinnost pravěkých lovců měla existenční význam: byla předpokladem úspěšného lovu a tím i přežití tlupy i jednotlivce. Lov vyžadoval plán, taktiku a organizaci, ale i improvizaci a byl tak rozhodujícím činitelem psychického rozvoje.

Společenská organizace v pravěku

Prvotní formou společenské organizace, jejím základním svazkem, byla rodinná tlupa lovců, která odvozovala svůj vznik od mýtické společné matky. V této matriarchální lovecké společnosti byla žena vážena jako dárnyně života, jeho udržovatelka a strážkyně. V prvotní dělbě práce hrála významnou úlohu jako ošetřovatelka dětí, nemocných, starých a nemohoucích, při shromažďování topiva pro ohniště jako středisko společenského života, při udržování ohně a přípravě společného jídla, při šití oděvu z kůží ulovené zvěře atd. Ženy udržovaly také tradici tlupy, její řád a vychovávaly v něm děti. Výrazně se tak podílely na organizaci rodové tlupy a vzhledem k zákonu vzájemné závislosti na upevňování její sounáležitosti a zajišťování jejího přežití v těžkých životních podmínkách. Bez pravidel a řádu tlupy by jednotlivec nutně zahynul,

Matriarchální uspořádání převládalo i v neolitu. Rody prvních zemědělců zakládaly v lesních porostech nevelké vesnice, které se skládaly z řady rozlehlých domů kúlové konstrukce. V čele vesnice byl staršina rodu, patriarcha. Ten získává stále větší moc a hraje hlavní úlohu při utváření vztahů mezi jednotlivými rodovými občinami.

Postupný rozklad patriarchátu zpečetuje eneolit, kdy se rodové vztahy utvářejí již na otcovském principu, jenž vytváří základy patriarchátu, v němž hlavní společenské úloha náležela mužům. Dosavadní velkorodiny jsou nahrazovány rodinou párovou. Začíná se rýsovat diference společnosti. Její rozvrstvení je spojeno s narůstáním majetkových rozdílů a rozvojem výroby a řemesel v době bronzové. V halštatském a laténském období doby železné rozklad původního rodového systému pokračuje. Vytváří se vládnoucí vrstva, která se obklopuje bojovou družinou a kněžími, druidy. Společnost je diferencována na tuto vládnoucí vrstvu, zemědělce, řemeslníky, obchodníky a otroky. V kmenové organizaci Keltů v Čechách se již projevují tendence ke vzniku státu. Ten se tu stává skutečností vytvořením státu slovanských Čechů až v 10. století.

První kroky lidské společnosti v hlubokém dávnověku jsou spojeny i se vznikem morálky, která se stávala stále silnějším regulativem společenských vztahů. Nejnovější poznatky výzkumů potvrzují, že zárodky morálky v procesu společenského vývoje mají hlubší kořeny, než se dosud mělo za to. Ty se utvářely souběžně s emočním vývojem našich dávných předků. Typicky lidské vlastnosti soucit a altruismus se projevovaly již v neandrtálské společnosti, která dokázala pečovat o staré a fyzicky postižené příslušníky tlupy.

V rozvinutější podobě lze vysledovat morálku u cromagnonců, jimž pomáhala posilovat vzájemnost a pouta sounáležitosti. Jejím prazákladem bylo sdílení potravy. Teprve sdílení jídla jako zdroje energie pro biologickou funkci těla učinilo z našich předků skutečné lidi. Představovalo jedinou perspektivu přežití skupiny i každého jednotlivce, který byl její součástí a jejím tmelem. Společné potrava byla společnou silou a vytvářela společenství síly, které mohlo přežít jen společně.

Prvotní morálka se projevovала v altruismu, vstřícném vztahu k druhému, který předpokládá stejný přístup, závazek a předpoklad odplaty. Tento reciproční altruismus, vycházející ze sdílení potravy, upevňuje ve vzájemné součinnosti společnost a její soudržnost. Naopak porušení tohoto instinktivního zákona vede k odmítavé reakci společenství a k vyřazení provinilého příslušníka skupiny z tohoto sdílení se všemi z toho plynoucími důsledky. Tak se altruismus stal součástí morálky jako přirozená zásada, bez níž by život ve společnosti nebyl možný.

Vývoj náboženských představ

Původ náboženských představ lze nalézt již u pračlověka, neandrtálce v období moustierské kultury, jež je datována dobou před 150 000 až asi 35 000 lety, kdy se stopy po neandrtálcích vytrácejí. Z doby existence neandrtálců jsou doloženy nejstarší náboženské představy opředené mystériem konce lidského života, z něhož vznikaly nejstarší představy o posmrtném životě. Ty se promítly v nejstarších projevech rituálního pohřbívání. Neandrtálci rovněž uctívali svou hlavní lovnou zvěř: jeskynní medvědy. Jeskyně, v nichž se uskutečňovaly tyto rituály, se staly nejstaršími svatyněmi na světě.

Rituální pohřby byly i náplní duchovního světa cromagnonců. Formují se jejich představy o přesahu lidského života, jeho transcendenci, které se projevují vybavováním mrtvých milodary, jež byly s nimi ukládány do hrobů. Nejranější

náboženskou formou u cromagnonců je animismus, který zduchovňuje jejich životní prostředí a lovnou zvěř. O hloubce emocí, které u nich vyvolávají přírodní živly, zejména bouře provázené blesky a krupobitím, se lze jen domýšlet. Tyto jevy jsou spojeny s existenciálním strachem a úzkostí. Posvátný úžas u nich vzbuzují proměny noční obloky s tisíci jasně zářících hvězd, světelné efekty padajících meteorů, proměny zářivého Měsíce a cesta Slunce po nebeské klenbě, která proměňuje tmu ve světlo a světlo ve tmu.

Ve svém původním celostním chápání nerozlišují cromagnonci mezi skutečností a svými představami. V cromagnonském kultu se uplatňuje lovecká magie. Snaze ulovit zvěř, které představuje ukojení hladu, předchází snaha zmocnit se jeho ducha magickým ovlivněním. Aby toho bylo dosaženo, je třeba si získat jeho náklonnost a po úspěchu lovu ho uctít děkovným rituálem.

Prostředníkem v této duchovní sféře se stává čaroděj, šaman. Jeho dílem je pravděpodobně tzv. jeskynní umění z franko-kantaberské oblasti. Tvorba šamanů ve stovkách jeskynních svatyní má magický ráz. Je příznačné, že mnoho těchto maleb pochází z těžko přístupných a stísněných prostorů daleko od vchodů do těchto jeskyní, kde šamani museli vytvářet své malby namnoze vleže při sporém osvětlení kahanci a nedostatku čerstvého vzduchu./x/ A právě zde, v naprosté samotě, soustředění a vnitřním pohroužení vznikaly obrazy, které stále udivují civilizovaný svět. Jde tu o první pokus člověka ovlivnit svou vůlí vnější svět a průběh jeho událostí. Volní stránka magie se projevuje projekcí vlastní vůle do tohoto světa a živou představou jejího účinku.

Pravěké malby jsou i v prostornějších jeskyních, kde se uskutečňovaly také hromadné magické rituály předjímající zásah a usmrcení lovné zvěře. V živé symbolice do něho vstupovali jejich účastníci celou svou bytostí s představou úspěšného lovu, proměny jejich představy ve skutečnost. Tyto jeskyně byly i dějištěm iniciačních rituálů, jejichž námětem bylo oslavení vstupu dospívajících do věku dospělosti. Jeskynní rituály upevňovaly duchovní společenství cromagnonců. Každá paleolitická kultura měla svá vlastní rituální pravidla, jimiž vyjadřovala své duchovní představy. Společným rysem vyspělosti tohoto společenství a jeho duchovní úrovně byla úcta k mrtvým, která předjímala i vlastní osud žijících

Díky dílu švýcarského psychiatra Carla Gustava Junga, tvůrce tzv. analytické psychologie, se můžeme odvážit nahlédnout do tajemného světa, nejhlubší vrstvy duševního života našich předků: kolektivního nevědomí. Tímto pojmem Jung rozumí svět praobrazů /archetypů/, obecných představ a zkušeností lidstva, zdroj nejstarších mýtů a symbolů. Jsou to struktury společné celému lidstvu, které jsou u jeho duševního zrodu a představují společné lidské kořeny, které všechny lidi na nejhlubší úrovni spojují. Symboly jako jakési jiskry vyzařují z nevědomí do vědomí energizující zprávy. Ty se promítají ve fantaziích šamanů a jejich snech, v archaickém jazyku hlubin nevědomí. To je zdrojem a energií živé symboliky rituálů, do nichž šaman vstupuje celou svou bytostí. Z něho vychází i archetyp Velké matky někdejší matriarchální společnosti a ženy jako předmětu kultu života a plodnosti. Tato pramatka je považována za mýtickou zakladatelku rodu.

/X/ V jeskyni La Mouthe jsou první obrazy v naprosté tmě 94 metrů od vchodu a jeskyni Niaux u Tarasonu dokonce 600 metrů.

Žena, matka, je v cromagnonské společnosti ústřední postavou, symbolem plodnosti, trvalosti rodu, jeho continuity. Má i nezastupitelnou úlohu v prvotní dělbě práce v rodinných tlupách, prvních společenských útvech lidské historie.

Od aurignacienu po magdalénien trval kult tzv. venuší, sošek z mamutoviny, kosti, sobího parohu či plastik z pálené hlíny, které symbolizovaly úlohu žen v tehdejších společnostech. Lze předpokládat, že tvůrcem hliněných plastik venuší byl i lubenský člověk, který nepochybně uplatňoval i kult svých mrtvých. To by mohl definitivně potvrdit nález jejich kosterních pozůstatků.

Velká matka se stala univerzálním božstvem nejstarších zemědělců. Byla uctívána i jako zdroj plodnosti půdy. Celý průběh roku od přípravy a osetí půdy až po sklizeň a výmlat zrna provázely magické obřady.

Klíčový přelom v náboženských představách a praxi znamenal eneolit, kdy se rodila víra v místní bohy. V době bronzové a první fázi doby železné, v halštatském období, se začíná rozvíjet polyteismus v podobě personifikovaných bohů a bohyň úrody, vody, okně, řemesel, ale i nebeských těles - Slunce a Měsíce. Jim byly přinášeny oběti, dokonce i lidské.

V západní Evropě vznikaly v době neolitu a eneolitu tisíce megalitických staveb, kultovních a pohřebních památníků. Některé dosahovaly monumentální velikosti. K nim patří kruhová megalitická svatyně Stonehenge v jižní Anglii, jež je nejvýznamnějším megalitickým památníkem nejen ve Velké Británii, ale jedinečným i na celém světě. Je datován v různých fázích stavby od 3000 do 1500 let př.Kr. Několik desítek kilometrů severně od něj je megalitický památník v Avebury, v jehož sousedství je čtyřicetimetrová mohyla, největší prehistorické pohřebiště v Evropě, Silbury Hill. Aveburská svatyně byla vybudována asi 2500 let př. Kr. Patří spolu se Stonehenge k tzv. kromlechům. Počínaje oblastí Cornwallu a konče Orkneyskými ostrovy je v Británii asi stovka pohanských svatyní megalitického typu.

Tyto památníky jsou rozšířeny nejen v Británii, ale i v Irsku. Jejich pás se táhne od severního Německa přes Nizozemsko, Francii, Španělsko až po Portugalsko. Nejstarší jsou v Portugalsku. Jsou z doby 5 000 let př. Kr., kdežto ve Španělsku z doby 4500 – 4 000 let př. Kr. Setkáme se s nimi i na ostrovech: Menorce, Korsice, Sardinii, na Maltě a na Sicílii a v jižní Itálii. Ve Francii tato kultovní místa představují sloupovité balvany zapuštěné do země-menhiry a kamenné bloky s překladem dolmeny. Nejznámější jsou menhirové řady v Carnaku v Bretani.

Kultovní architektonická díla vznikala ve stejné době jako Stonehenge i na Blízkém východě, kde se formovaly první civilizace lidstva. Nejstarší z nich se zrodila již na přelomu 4. a 3. tisíciletí př. Kr. v jižní Mezopotámii, v Sumeru, kde se objevilo první písmo. Od 3- tisíciletí př. Kr. vznikají v Babylónu na jihu Mezopotámie a v Asýrii na jejím severu nejstarší výtvořené náboženské architektury : stupňovité chrámy pyramidového vzezření : zikkuraty.

V té době byl sjednocen Egypt v Meniho říši a kolem roku 2600 př. Kr. za krále Džosera vzniká první kamenná pyramida v Sakkáře, po níž v dalších dvou stoletích následovala Cheopsova pyramida v Gize, největší dílo egyptské monumentální architektury /původně byla vysoká přes 146 metrů/.

Tyto pozoruhodné stavby vznikaly i v andské oblasti Jižní Ameriky a ve Střední Americe. Podle překvapujících výsledků bádání archeologického týmu Northern Illinois University z amerického Chicaga, které byly zveřejněny v roce 2005 v časopise Nature, vznikla první civilizace v Americe ve zhruba stejné době jako

civilizace na Blízkém východě. Její kolébkou byla oblast severně od peruánského hlavního města Limy, nazývaná Norte Chico, kde byly již od začátku 3- tisíciletí př. Kr. budovány desítky impozantních kultovních staveb, pyramid vysokých kolem 25 metrů.

Panteon svých bohů a bohyň měli i nejstarší Slované. Vládl mu hromovládny Perun. Na vyvýšených místech, jako je v Lubné návrší v dolní části obce, byla zakládána pohanská obětiště a pohřebiště. Taková místa byla v okolí Lubné v Senci, Hvozďe, u Senomat a Šanova.

Křesťanství, které přinesl apoštol Pavel v polovině 1. století do jižní Evropy a z původně pronásledovaného náboženství se stalo v říši římské náboženstvím státním ve 4. století, se z jižní Evropy rychle šířilo. U nás spadají jeho počátky do 9. století. Přicházelo k nám ze západu i z východu. V Řezně, ve východofranské říši, se dalo roku 845 pokřtít 14 českých knížat /tato říše se považovala za nástupkyni říše franské, jejímž císařem se roku 800 stal Karel Veliký/.

S východní křesťanskou misí je spojeno v období Velkomoravské říše vytvoření prvního slovanského písma, hlaholice, spisovného jazyka, staroslovenštiny, a prvních písemných památek. Roku 884 se dal Český kníže Bořivoj se svou manželkou Ludmilou na Moravě pokřtít a na svém sídle Levém Hradci a na místě dnešního Pražského hradu založil první křesťanské kostely v Čechách. V roce 973 vzniklo pražské biskupství, významná instituce pro raně středověký český stát, která znamenala jeho značné posílení. Tato událost se stala důležitým impulsem pro rozvoj české vzdělanosti, světlem ve tmě všeobecné nevědomosti, kdy vládla naprostá negramotnost a vzdělanost byla výsadou jen kněží a mnichů.

Po saském knězi Dětmarově se druhým českým biskupem stal koncem 10. století příslušník rodu Slavníkovců Vojtěch, který usiloval o začlenění nově vznikajících střeoevropských států do Evropy, jež se začala utvářet po rozpadu franské říše Karla Velikého. Vojtěchovou vizí pro střední Evropu bylo dosáhnout spolupráce nových křesťanských státních útvarů - českého státu, Uher a Polska. Zamýšlel podřídít je po církevní stránce Římu, přičemž měly mít vlastní arcibiskupství, a zároveň chtěl dosáhnout toho, aby jejich panovníci nesli královský titul. Tento plán se podařilo realizovat jen v Uhrách a v Polsku.

Český stát se začlenil do této nové Evropy teprve tehdy, když královský titul získal dědičně v roce 1212 Přemysl Otakar I. Pražské biskupství bylo povýšeno na arcibiskupství až v roce 1344 za Jana Lucemburského. Získat legitimitu pro český stát, jeho mezinárodní uznání, se Vojtěchovi nepodařilo. Jeho sen o duchovní jednotě evropského kontinentu na křesťanských základech se nesplnil. Tento první český Evropan zahynul při křesťanské misii mezi pohanskými Prusy v roce 997.

Lubná v době svého vzniku

Původní středověká osídlení na místě dnešní Lubné a v jejím okolí vzniklo ve velmi příhodné a chráněné poloze, která přitahovala již paleolitické lovce stádní zvěře i zemědělce a chovatele dobytka v mladší době kamenné. Od té doby tu lze předpokládat prakticky souvislé osídlení.

Popustíme-li uzdu představivosti, mohli bychom v pralesních porostech, které pokrývaly valnou část tehdejší Evropy, nalézt tento lidský ostrůvek mezi dubovými lesy na levém břehu potoka, jehož koryto vyhloubily vody pramenící na úpatí dnešní Senecké hory. Někdejší zbytky dubového lesa připomínají jen místní názvy Na Doubravách a U Doubku, které však již upadly téměř v zapomnění. Vládci zdejší panenské přírody byly mohutné duby s rozložitými korunami, které na rozdíl od téměř neprostupného pralesa na jiných místech Čech netvořily hustý a souvislý porost, nýbrž byly rozptýleny, takže mezi nimi vznikly světliny, na nichž bujely husté traviny a podrost.

Břehy rozlévajícího se vodnatého potoka s tůněmi, zejména v místech bývalého paleolitického jezera, lemovaly porosty vrb, lísek, olší, jasanů, bříz a dalších dřevin. Ve vyšších polohách se prosazovaly borovice /východně od paleolitických lokalit připomíná tento nenáročný strom místní název Na Borech/.

Roubená obydlí umožňovala tehdejším obyvatelům, kteří žili v praktické symbióze s přírodou a jejichž čas se řídil střídáním ročních období, ochranu před nepřízní počasí. Od rozpraskaných pruhů kůry dubů, kterou používali jako pokryv svých příbytků, dostala zřejmě Lubná svůj název. Staří Slované nazývali totiž kůru stromů lub. Název lub pro pásy stromové kůry má ještě v dnešní polština. Zachoval se i v ukrajinštině a ruštině. Smolnaté borovicové štěpiny poskytovaly louče k osvětlování příbytků. Les byl bohatou zásobárnou lesních plodů a lovné zvěře. Žaludy, oblíbená potrava divokých prasat, přitahovaly tato zvířata a skýtala obyvatelům stálý zdroj potravy, který doplňovaly ryby z potočních tůní.

Domácí dobytek se živil volně na lesních světlinách. Z klučením a žďářením lesa se rozšiřovala plocha obdělávané půdy. Na vypalování lesa se podílely i bouře. Duby s hlubokými křovými kořeny, které dosahovaly až k hranici spodních vod, přitahovaly blesky. Plameny lehce stravovaly lesní podrost se slabou kůrou, kdežto duby se silnou kůrou jim odolávaly a stále určovaly ráz krajiny. Pokud by nebyly postupně zcela vykáčeny, mohly by být ještě dnes věkovitými svědky vzniku Lubné, protože se dožívají věku i jednoho tisíce let. O vládě lesa svědčí skutečnost, že v polovině 11. století tvořila plocha souvisle ji obdělávané půdy jen asi 15 % celkové rozlohy Čech.

Úrodná spraš byla i surovinou pro výrobu vypalovaných nádob. Vrbové proutí sloužilo k výrobě pletených košů. Ze dřeva vyráběli usedlíci nejrůznější nástroje.

Příznivé podmínky umožňovaly obyvatelům prakticky soběstačnou existenci. Okolní svět jim byl vzdálený a zprávy z něho jen zřídka a s velkým zpožděním. Zdejší lidé jen zřídka opouštěli svůj malý svět a podnikali cesty, které by je nepřivedly zpět do jejich domovů během denního světla jediného dne. Takto žila tato lesní enkláva ponejvíce svým uzavřeným způsobem života.

Nejstarší osídlení Lubné tvořilo původně společně s dalšími nepřiliš početnými sídlišti rozptýlenými v Rakovnické kotlině součást místní správy oblasti Rokytenska s jádrem v pozdějším Rakovníku. Teprve později se začaly utvářet základy nového uspořádání, které souviselo se zakládáním hradů. V Čechách se hradecká organizace stala první formou

územní správy. Knížata českého feudálního státu byla původně vlastníky veškeré půdy, kterou si osvojila během sjednocování země pod svou vládou. Půdu s místními obyvateli poskytovala za službu ve zbrani jako léno příslušníkům svých vojenských družin, kteří je spravovali z hradů. Ti se pak časem změnili ve šlechtu, která podporovala vnitřní kolonizaci a zakládání nových vesnic.

V době vzniku Lubné žilo na území Čech a Moravy necelých 700 000 obyvatel, z toho v Čechách asi 450 000. Jejich průměrný věk se pohyboval mezi 45 - 48 lety a jen vzácně se vyskytovali lidé starší šedesáti let.

Ve stejné době žilo v celé Evropě přes 40 milionů obyvatel. Ta tvořila jen zeměpisný celek. O její jednotě lze hovořit jen v duchovním smyslu, v míře, v jaké se utvářelo křesťanské společenství. Předpoklady pro budoucí hospodářskou jednotu vytvářel postupný rozvoj hospodářství a obchodu a komunikační sítě, která vycházela ze zemských obchodních cest.

Za nejpůvodnějšího raně středověkého osídlení v Lubné vládl v Čechách syn knížete Břetislava I. Spytihněv II. z Prahy, která se prostírala mezi dnešním a Pražským hradem a Vyšehradem a vznikla spojením jejich podhradí. Mezi nimi v místě dnešního Staroměstského náměstí bylo tržiště s celnicí jako středisko mezinárodního obchodu, které se stalo jádrem nového městského organismu. Český stát tehdy ležel mezi dvěma mocenskými centry: Svatou říší Římskoněmeckou a Polskem. Vládcové říše se považovali za nadřazené evropským panovníkům a snažili se jim vnutit lenní závislost, což reálně záviselo na jejich momentální vojenské síle. Pod jejich vládou byla rozsáhlá oblast sahající od Severního moře do střední Itálie a od Pyrenejí k Labi. Český stát se pokusům o podmanění úporně bránil. Břetislav I. římského krále Jindřicha III.

sice v roce 1040 při jeho dobovačném tažení u Domažlic porazil, ale když Jindřich III. v následujícím roce oblehl svými vojsky Prahu, musel se podrobit. Byl donucen složit v Řezně králi slib věrnosti a přijal od něj Čechy jako léno. Břetislavův přemožitel byl pak v roce 1046 korunován v Římě papežem za císaře.

Druhým mocenským centrem bylo Polsko. V roce 1025 dovršil polský vévoda Boleslav I. sjednocování Polska a byl v Hnězdně korunován za prvního polského krále. Dobil území Moravy a Slovenska a mocensky ovlivňoval i Čechy a Kyjevskou Hus, která se po smrti knížete Jaroslava Moudrého v roce 1054 začala rozkládat a upadat. Český stát posléze upevnil své postavení v roce 1085, kdy byl za prvního českého krále korunován Vratislav II., který získal tento titul za podporu římského císaře Jindřicha IV. v jeho konfliktu s papežem Řehořem VII. o investituru /právo dosazovat biskupy do jejich úřadů/.

V následujícím 12. století však český stát zažil období úpadku, z něhož se vymanil počátkem 13. století za prvního dědičného českého krále Přemysla Otakara I.

Pro historii Lubné znamená významné datum rok 1315, kdy ji král Jan Lucemburský vybavil právem zákupným /toto tzv. emfyteuzické právo se začalo šířit v Čechách, na Moravě a Polsku ve 13. století/. Stalo se formou poddanského dědičného držení půdy, které bylo spojeno s povinností odvádět vlastníkově půdy feudální rentu. Tak se z dříve osobně svobodných obyvatel, kteří obdělávali půdu, na níž byli usedlí, stali poddaní feudálního vlastníka. V této formě stupňující se závislosti zůstali poddaní déle než pět století, až do roku 1848, kdy byla patentem císaře Ferdinanda I. zrušena roboty jako bezplatná práce pro vrchnost /feudální renta v úkonech/ a všechny ostatní poddanské povinnosti a vztahy /nejtíživější stupeň poddanství - nevolnictví, osobní plnou závislost na vrchnosti, zrušil v českých zemích císař Josef II. v roce 1781/.

Závěrečné zamyšlení

Místa sídlišť našich nejbližších předků Na Doubravách dnes nijak nepřipomínají jejich existenci. Jejich Život může oživit jen naše obrazotvornost. Zde se v jejich přístřešcích pokrytých zvířecími kůžemi zrodila nejstarší architektura. U ohnišť, v nichž rozněcovali životodárný oheň, se vytvářely základy lidského společenství a kultury. Tady šaman dával první tvary svým symbolickým a magickým představám a pokládal základy umělecko tvorby. Tady zřejmě vymodeloval svými rukama z hlíny i idol lubenské Venuše, který vypálil v ohništi. Při kultovních obřadech tu zazněl jeho hlasový projev jako zárodek zpěvu a uskutečnil se rituální tanec tanečníků s prvními ozdobami těla a zazněla primitivní Hudba, jejímž projeven byl klapot zvířecích kostí a zvuk kostěné píšťaly. Tady se pravděpodobně v prostředí nejstarší symboliky a magického působení zrodil první umělec.

Výšině Na Doubravách dnes dominuje dvěma vysokými komíny závod u keramických obkládaček Rako 3. Charakteristický komín cihelny, v níž byl učiněn první nález našich dávných předků v Čechách, je již minulostí. Koho z lidí, kteří projíždějí po zdejší železniční trati nebo po silnici mezi Rakovníkem a Lubnou napadne, jaké tajemství se tu skrývá? Stěží se asi najde někdo, kdo si uvědomí, jakou jedinečnou historii má toto místo mezi obilními lány a chmelnicemi u Černého potoka, z něhož uzavírá vzhled na jižním obzoru lesnatý pás Senecké hory s načervenalou jizvou lomu.

Slunce tu stejně jako v pravěku vychází nad prohnutou výšinou Kozích hřbetů a po své denní pouti po nebeské klenbě nad Seneckou horou klesá za obzor nad petrohradskými kopci. Oproti nehostinné tundře je tu dnes intenzivně obhospodařovaná zemědělská krajina. Údolní niva a boční erosní jámy Černého potoka v ní tvoří zelené koridory, které svou rozptýlenou zelení navazují na souvislý lesní porost na Kozích hřbetech.

Ale života, který tu kdysi hýřil ptactvem a polními živočichy, se tu dnes nedohledáme. Vždyť v Česku je již bezprostředně ohrožena vyhynutím polovina druhů savců a ohroženy jsou asi tři Čtvrtiny druhů ptáka. Vyhynutí hrozí i zajícům /z původních dvou milionů jich zbývá jen pětina/ a koroptvím /jejich stav se snížil z milionu asi na 50 000/.

Ten kousek země se sídlišti předvoje lidského rodu, který byl svědkem nedohledného sledu lidských generací řetězcích se do vzdálené minulosti, by si zasloužil památník, který by dnešním i budoucím lidem připomínal vzdálenou lidskou epopeu a dědictví našich nejbližších předků, kteří k nám stále promlouvají z propasti věků.

Naše putování časem nás přivádí k prvním krokům lidského rodu a nás samých. V této perspektivě se nevyhneme otázce : Jsme bohatší o zkušenost minulosti a moudrost lidského věku?

Před půl miliardou let byla naše Země pustou, mrtvou souší, která se před 400 miliony let zazelenala první vegetací a stala se kolébkou nejfantastičtějších forem života. Ten vyvrcholil člověkem, který si na úsvitu svého lidství začal uvědomovat nejen svět kolem sebe, ale i sám sebe a své postavení ve světě. My, kdo jsme na konci dlouhého řetězce všech předchozích generací, si v různé míře uvědomujeme

skutečnost, že naše malá modrá planeta v temné pustotě vesmíru je naší jedinou, společnou lodí života, jejíž kormidlo, naše svoboda a odpovědnost, jsou v našich rukách.

Velkým problémem naší planetární civilizace jsou změny zemského klimatu v důsledku lidské činnosti, které se projevují globálním oteplováním a zhoršováním životního prostředí. Dnes je vážně ohrožena křehká biologická rovnováha na Zemi, druhová mnohotvárnost Života na ní a v konečných důsledcích i samotná existence lidstva. Drancování přírodních zdrojů a bezbřehé národy sobeckého konzumního života, bída a hlad, které ohrožují skoro polovinu lidstva, nedostatek pitné vody a epidemické choroby burcují svědomí celého světa. Nemenším problémem je demografický růst. Jestliže koncem dob ledových před 10 000 lety se počet obyvatel naší planety odhaduje na pět až deset milionů, má se z dnešních více než šesti miliard zvýšit do roku 2050 na více než devět miliard. Obrovské sociální problémy jsou spojeny s koncentrací lidí ve městech: již v roce 2030 má v těchto aglomeracích žít pět miliard lidí, skoro 60% obyvatel světa. Důsledky tohoto vývoje nelze dohlédnout.

V dějinách našeho nejbližšího kosmu představuje období půl miliardy let pouhé dva oběhy naší sluneční soustavy kolem středu naší Galaxie. Pokud bychom si opravdu hluboce neuvědomili míru své odpovědnosti za věci společné, za společné dobro, které je naším společným nadřazeným zájmem, mohla by se kolébka života na naší planetě stát vinou nás všech opět pustinou a nad budoucností lidstva by se snesl soumrak.

To je i důvod k zamyšlení nad úsvitem lidství v jednom místě evropského kontinentu, které může vnést alespoň paprsek inspirace do našeho pohledu na otázku lidskosti v dějinách světa, v naší současnosti i budoucnosti, u vědomí naší nedělitelné globální odpovědnosti za osud lidstva. Důvod přemýšlet i o etických aspektech rozvoje, étosu pro budoucnost, o moudrosti politiky a principech uvědomělého bytí člověka ve společnosti, o solidaritě, bez níž neexistuje plodné lidské soužití, a o subsidiaritě, jež otvírá prostor tvůrčí osobní iniciativě i na nejnižší úrovni, které jsou inspiračními prvky Evropské unie a příkladem odpovědného přístupu k řešení problémů dnešní a budoucí společnosti.

